

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA:

darba ar bērniem un jauniešiem
2014. gada pārskats

DARBA AR BĒRNIEM UN JAUNIEŠIEM RAKSTUROJUMS

Rīgas Centrālajā bibliotēkā (RCB) un visās tās filiālēs mērķtiecīgi ir veidots ģimenes bibliotēkas modelis, kur katrs var saņemt viņam nepieciešamo bibliotekāro pakalpojumu, kur vienlīdz interesanti ir mazulim, vecmāmiņai, tētim, māmiņai, studentam, strādājošajam u.c. Īpaši tiek akcentēts darbs ar bērniem un jauniešiem nozīmīgums - RCB un 26 tās filiālbibliotēkās ir 20 bērnu nodaļas, papildus tām - 4 atsevišķas telpas mazuļiem, 3 spēlēm un rotaļām, 2 pusaudžiem. Tajās RCB filiālbibliotēkās, kurās ir nelielas telpas, ir izdalītas bērnu zonas - noteikts krājuma kārtojums, telpas noformējums, bērniem atbilstošs aprīkojums. Kvalitatīvi bibliotekārie pakalpojumi bērniem un viņu vecākiem ir pieejami arī RCB ārējā apkalpošanas punktā "Saulaino dienu bibliotēka" Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā (BKUS).

Apjomīgs pasākumu kopums, nozīmīgi finansiālie resursi 2014.gadā veltīti tam, lai veicinātu bērnu lasītprasmi, lai rosinātu lasītprieku pusaudžiem un jauniešiem. Nozīmīgākie no tiem:

- jaunu bibliotekāro pakalpojumu piedāvājums:
 - RCB vienotās lasītāja kartes ieviešana, kas dod iespēju saņemt bibliotekāros pakalpojumus jebkurā no RCB filiālēm;
 - RCB bloga bērniem pilnveidošana – jauna adrese (<http://bibliotekabarniem.rcb.lv>), saturs, vizuālais noformējums, tehniskais nodrošinājums;
 - klusās klavieres, kas darbojas arī bezskaņas režīmā, RCB Mākslas un mūzikas nodaļā, digitālās klavieres RCB ārējā apkalpošanas punktā "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS (gada laikā izmantotas 314 reizes);
 - bibliotekāro pakalpojumu pieejamības nodrošināšana slimnīcas pacientiem divās nodaļās - hematoonkoloģiskajā un ķirurģiskajā (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS);
- filiālbibliotēkas "Avots" atvēršana pēc renovācijas, kur bērnu nodaļa ir izvietota gaišā telpā ar jaunām mēbelēm un mūsdienīgu tehnoloģisko aprīkojumu;

Foto: RCB blogs bērniem

- bērnu nodaļu un zonu labiekārtošana (RCB Bolderājas, Ķengaraga, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Rēzna"), atsevišķās filiālbibliotēkās ir papildināts datorspēļu (Xbox Kinect), rotaļlietu un galda spēļu klāsts;
- gada laikā bērniem un jauniešiem bija iespēja piedalīties 1488 lasīšanas veicināšanas pasākumos (skat. nod. "Pasākumi dažādām vecuma grupām").

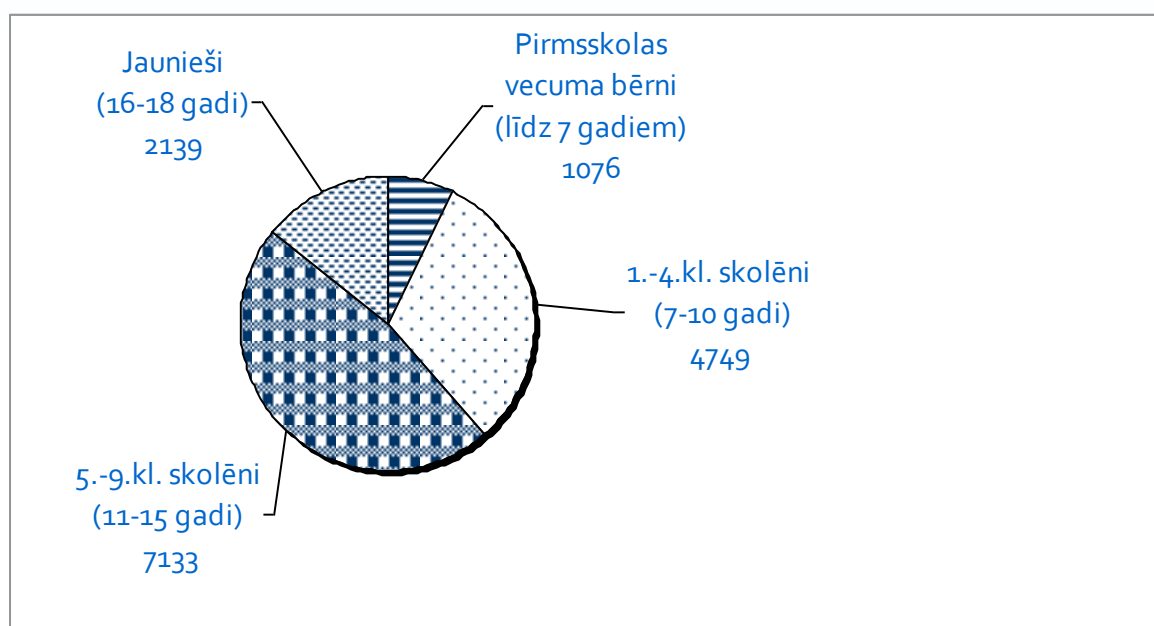
Izvērtējot 2014. gada darbu ar bērniem un jauniešiem RCB kopumā, vērojams – uzlabojusies sadarbība ar apkaimes iestādēm : brīvā laika pavadīšanas centriem, muzejiem, iestādēm un uzņēmumiem; daudzveidīgāks bijis pasākumu piedāvājums vidusskolēniem; palielinājies ir lasītāju klubu skaits, kur pēc mācībām skolā bērni un jaunieši tika aicināti piedalīties interesantās un saturīgās brīvā laika pavadīšanas aktivitātēs.

Skaitlisko rādītāju dinamika

	2014.g. RCB kopskaits	2014.g. Bērni līdz 18 gadiem	2014.g. % no kopskaita	2013.g. Bērni līdz 18 gadiem	2013.g. % no kopskaita
Lasītāju skaits	58 793	15 094	26 %	16 899	27%
Apmeklējumu skaits	913 807	182 183	20 %	191 749	21 %
Izsniegums	1 446 693	240 874	17 %	238 419	16 %
Pasākumu skaits	1922	1488	77 %	1281	69 %

2014.gadā RCB tika mainīti uzskaites kritēriji datu izguvei no BIS ALISE bērniem līdz 18 gadiem, tāpēc pamata rādītāju salīdzinājums ar iepriekšējo gadu nav korekts un nav aprēķināts. Salīdzinot procentuālos datus, skatāms - turpinās iepriekšējo gadu tendence – samazinās lasītāju, bērnu līdz 18 gadiem skaits, viņu bibliotēkas apmeklējumu skaits, tomēr palielinājusies ir krājuma izmantošanas intensitāte. Atsevišķu filiāļu statistiskie dati ir atšķirīgi - bērnu un jauniešu līdz 18 gadiem lasītāju skaits un bibliotēku apmeklējums nozīmīgāk ir palielinājies filiālēs, kuras atvērtas lasītājiem pēc telpu labiekārtošanas (RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka, filiālbibliotēka "Avots") un Juglas, Ķengaraga filiālbibliotēkās un filiālbibliotēka "Vidzeme". Mazāk nekā iepriekšējā gadā bērni apmeklējuši RCB Bērnu literatūras nodaļu, Pļavnieku filiālbibliotēku un filiālbibliotēkas "Pārdaugava", "Strazds", "Zemgale".

Bērnu un jauniešu skaits pa vecuma grupām

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2014.gadā RCB ir palielinājies 1.-4.klašu skolēnu skaits (+108), bet samazinājies - visās citās vecuma grupās : pirmskolas vecuma bērni (-133), 5.-9 klašu skolēni (- 127), jaunieši no 16 līdz 18 gadiem (- 457). Skaitlisko datu izmaiņas atbilst kopējam skolēnu skaitam Rīgā - Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta izglītības pārvaldes vadītājs I. Balamovskis, raksturojot 2014.gadu, norāda : "Saglabājas tendence palielināties sākumskolas audzēkņu skaitam, samazināties vidusskolēnu skaitam, " un par vienu no iemesliem vecāko klašu skaita samazinājumam min tā saukto demogrāfisko bedri¹.

Metodiskā un konsultatīvā darba organizācija

RCB metodisko un konsultatīvo darbu veic Bibliotēku dienests, ir atbildīgais speciālists darbam ar bērniem un jauniešiem:

- RCB bloga bērniem <http://bibliotekabarniem.rcb.lv/> satura veidošana;
- jaunu dokumentu izveidošana bibliotēkārās apkalpošanas darba pilnveidošanai:
 - vecāku atļauja piedalīties ekskursijā uz bibliotēku;
 - pamācība nepilngadīgo personu reģistrācijai Rīgas Centrālajā bibliotēkā : datu ievade lasītāju datubāzē BIS ALISE;
- profesionālo prasmju pilnveidošana semināros, nodarbībās:
 - Latvijas pašvaldību publisko bibliotēku apaļā galda diskusija par 2013. gada aktualitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem (LNB, 19.01.2014.);
 - reģionu galveno bibliotēku metodiķu seminārs (NLB, 28.05.2014.);
 - informatīvais seminārs "Izglītības tendences Latvijā un pasaulē" : Latvijas Nacionālās bibliotēkas Mācību centra speciālistu

¹ <http://www.sports.riga.lv/public/62555.html>

- informācija, analīze, pieredze un secinājumi, piedaloties valsts un starpvalstu projektos un norisēs (LNB, 22.09.2014.);
- seminārs bibliotekāriem un pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem "Sāksim ar pašiem mazākajiem" : Starta lasīšanas veicināšanas programmai "Grāmatu starts" (LNB, 10.12.2014.);
- psiholoģisko lekciju cikls "Jauniešu un pieaugušo efektīva komunikācija" (RD Labklājības departaments sadarbībā ar Latvijas Zilā krusta biedrību „Bāka”, 15.10.2014.).
- profesionālās pilnveides nodarbības RCB bibliotekāriem:
 - nodarbība „Pasākumi bērniem: problēmas un risinājumi” (vieslektors RD IKSD Kultūras pārvaldes iestāžu un amatiermākslas nodaļas Kultūras iestāžu programmas vadītāja Arnis Miltiņš, 16.01.2014.);
 - RCB Jauno bibliotekāru skola "Darbs ar lasītāju grupām" (I.Stranga, 13.03.2014.).
- Izveidots metodisks materiāls bibliotekāriem "Darbs ar RCB blogu bērniem: <http://bibliotekaberniem.rcb.lv/>";
- RCB bibliotekāru informēšana par darbu ar bērniem un jauniešiem aktualitātēm izdevumā "Jaunās Vēstis":
 - Rīgas Centrālās bibliotēkas pasākumi bērniem un jauniešiem – Jaunās Vēstis – 2014. – Nr.2. – 6.lpp.;
 - RCB un tās filiālbibliotēku izveidotie materiāli darbam ar bērniem – Jaunās Vēstis – 2014. – Nr.3. -2.lpp.;
 - Pusaudži vērtē bibliotēku krājumu : Aptaujas dati – Jaunās Vēstis – 2014. – Nr.2. – 3.lpp.;
 - Bibliotēkas lietotāju izpēte – Jaunās Vēstis – 2014. – Nr.3. – 5.lpp.;
 - Pasākums bērniem Vērmanes dārzā "Nāc un piedalies" – Jaunās Vēstis – 2014. – Nr.4. – 3.– 5.lpp.;
 - Jauniešu un pieaugušo efektīva komunikācija - Jaunās Vēstis – 2014. – Nr.4. – 9.-11.lpp.
- starptautisko un nacionālo lasīšanas veicināšanas programmu organizēšana, koordinēšana, vadība - "Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa", LNB lasīšanas veicināšanas programma "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija", RCB radošo aktivitāšu telts bērnu svētkos Vērmanes dārzā;
- konsultatīvais atbalsts RCB bibliotekāriem - regulāras vizītes filiālbibliotēkās un individuālas RCB bibliotekāru konsultācijas darba ar bērniem pilnveidošanai.

BĒRNU UN JAUNIEŠU LITERATŪRAS KRĀJUMA VEIDOŠANA UN PAPILDINĀŠANA

Komplektēšanas darbs RCB notiek atbilstoši "RCB krājuma attīstības un komplektēšanas koncepcijai". Kvalitatīva krājuma veidošanai notiek RCB Komplektēšanas padomes sēdes, kur izvērtējumam paredzēto izdevumu sarakstā ir iekļauti izdevumi bērniem pa vecuma grupām, lai katrai no tām varētu piedāvāt jaunākās literatūras klāstu. 2014.gadā iepirkti visi Latvijas lielāko izdevniecību piedāvātie izdevumi bērniem un jauniešiem latviešu valodā, veikts pieprasīto un trūkstošo izdevumu svešvalodās iepirkums, abonēti 46 nosaukumu periodiskie izdevumi (viena nosaukuma žurnāli pasūtīti vairākās filiālēs). 2014.gadā vairāk iepirkti ir video, audio materiāli.

	2014.g.		2013.g.		Dinamika (saņemto fizisko vienību skaits)
	Saņemto (iepirkto) fizisko vienību skaits	Finansu līdzekļi (€)	Saņemto (iepirkto) fizisko vienību skaits	Finansu līdzekļi (Ls)	
RCB	30 119	235 726,91	27 277	154 845,00	+ 2842
Pirmsskolas vec. bērniem	2818	14 604,98	2 436 (9%*)	10 867,52	+ 382
1.-4.klase	2110	13 472,25	1 356 (5%*)	7 131,98	+ 754
Kopā (pirmsskolas un 1.-4.kl.)	4928	28077,23	3 762 (14%*)	17 999,50	+ 1166

* % no kopējā saņemto fizisko vienību skaita

BIS ALISE datu izpēte par iepirkumu skaitu atklāj – RCB ir palielinājies pirmsskolas un sākumskolas skolēnu auditorijai saņemto izdevumu skaits.

Krājuma bērniem proporcionālā atbilstība lasītāju skaitam, 2014.gads.

	Lasītāju skaits	% no lasītāju kopskaita (58793)	Krājums	% no krājuma kopskaita (677 865)
Pirmsskolas vecuma bērni (līdz 7 gadiem)	1076	2 %	34 487*	5 %
1.-4.kl. skolēni	4749	8 %	37 662*	5 %
5.-9.kl. skolēni	7133	12 %	64 086*	9 %
Kopā:	12958	22 %	136 608*	20 %

* izmantoti BIS ALISE dati pēc kritērijiem - eksemplāru atlase pēc plaukta indeksa. Nav iekļauti dati par RCB ārējo apkalpošanas punktu "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS, kur izmaiņas plaukta indeksā tiks veiktas 2015.gadā

Procentuāla krājuma izpēte norāda RCB komplektēšanas atbilstību Ministru kabineta noteikumiem Nr.355², kur noteikts – pašvaldību bibliotēkās, kurās 25 % lietotāji ir bērni vecumā līdz 15 gadiem (RCB – 22 %), bērnu izdevumu skaits ir ne mazāks par 20 % no kopējā bibliotēkas krājuma (RCB – 20 %).

Krājuma bērniem kārtojumā plauktos tiek ievērotas vecuma grupas, katrai no tām ir savs apzīmējums, kas ir norādīts uz grāmatas marķējuma (uzlīmes). Vairākās filiālēs ir izveidots tematiskais kārtojums - "Pusaudži", "Vaļasprieki", "Meitenēm", "Zēniem" u.c., kur ir apvienoti dažādu nozaru izdevumi par populāru tematu. RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā veiktā izpēte apliecina - tematiskā plaukta grāmatām apgrozība ir lielāka, nekā nodaļā kopumā. Visiem izdevumiem elektroniskajā katalogā ir norādīti plaukta indeksi, kas atvieglo to meklēšanu bibliotēkā, ļauj iegūt datus par krājuma bērniem lielumu, izmantojamību pa vecuma grupām, pētīt atbilstību pieprasījumiem un veikt pasākumus tā pilnveidošanā.

Izvērtējot krājuma bērniem kvalitāti, RCB bibliotekāri norāda - kopumā tas ir kvalitatīvs. 2014.gadā ir saņemti ļoti labi un interesanti izdevumi, tāpēc bērni sākuši lasīt vairāk (izsniegums palielinājies par 2455 izdevumiem – BIS ALISE dati). Pieprasītākās bijušas fantastikas un piedzīvojumu grāmatas, detektīvi un komiksi, bet mazuļu interesi rosinājušas vizuāli atraktīvās grāmatas ar pārsteigumiem, "noslēpumiem", skaņām. Labprāt bērni vairāk iepazītu mākslas un populārzinātniskās filmas, animācijas filmas un grāmatas par to varoņiem, grāmatas ar pārsteigumiem, par eksperimentiem, spokiem, vaļaspriekiem, izdevumus ar jautru sižetu.

Joprojām neizdodas izvairīties no rindām grāmatu saņemšanai, grūtāk bijis izpildīt lasītāju pieprasījumus:

- "Bērnu žūrijas" grāmatām, kur dažkārt lasītājam bija jāgaida 1,5 – 5 mēneši, kamēr 3-15 citi lasītāji vajadzīgo izdevumu nodos;
- izdevumiem no skolu ieteicamās literatūras sarakstiem, īpaši skolām ar krievu mācību valodu, jo ne reti tie ir bijuši veci padomju laika izdevumi;
- jaunākā, pieprasītākā literatūra pusaudžiem un jauniešiem.

Ne reti bērni negrib gaidīt, līdz varēs saņemt grāmatu pēc ilgāka laika, un atsakās no tās lasīšanas.

Foto: Atjaunotā Bērnu nodaļa RCB filiālbibliotēka "Avots"

² Vietējas nozīmes bibliotēku tīkla darbības noteikumi // <http://m.likumi.lv/doc.php?id=33429>

UZZIŅU DARBS, INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMI, INFORMĀCIJAS PRASMJU UN IEMAŅU ATTĪSTĪŠANA

RCB un tās filiālbibliotēkās skolēni un studenti ir tie, kuriem visbiežāk nepieciešama daudzveidīga un plaša informācija par kādu noteiktu tematu un kuri visvairāk izmanto dažādus avotus informācijas iegūšanai. Attālinātai informācijas meklēšanas prasmju apgūšanai, izveidota informācija RCB blogā bērniem:

- kas ir katalogs (http://bibliotekaberniem.rcb.lv/?page_id=968);
- pamācība elektroniskā kataloga lietošanā (http://bibliotekaberniem.rcb.lv/?page_id=6120);
- kā es varu..? – sameklēt grāmatu bibliotēkā (http://bibliotekaberniem.rcb.lv/?page_id=628), izveidot savu kontu (http://bibliotekaberniem.rcb.lv/?page_id=634).

Bibliotekārās stundas

Lai pilnveidotu bērnu prasmes meklēt, atlasīt un kārtot nepieciešamo informāciju, lai iepazīstinātu ar bibliotēkas pakalpojumiem un pieejamajiem resursiem, RCB tika organizētas bibliotekārās stundas.

Pirmsskolas vecuma bērni ekskursijās iepazīna RCB filiālbibliotēku grāmatu daudzveidību, piedalījās spēles un viktorīnās, uzzināja, kā kļūt par lasītāju un kā jāuzvedas bibliotēkā, tikās ar grāmatas veidotājiem. Jautrie, rotaļīgie pasākumi mazuļiem patīk, piemēram, RCB Ķengaraga filiālbibliotēkā bibliotēkas iepazīšana kopā ar Pepiju, Mašu u.c. tēliem, RCB Grīziņkalna filiālbibliotēkā neparastas formas grāmatu skatīšana, RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā "jautrā lasīšana" un teksta satura izspēlēšana ar rotaļlietām, kas mijās ar draudzības spēlēm un garšīgo rokdarbu veidošanu (lidmašīnas no vafelēm, konfektēm, baranciņām). Bibliotekāro stundu elementi parasti papildināja daudzus tematiskos pasākumus, kas mazākajiem bērniem notika visās RCB filiālbibliotēkās (skat. nodaļu "Pasākumi pirmsskolas vecuma bērniem un vecākiem").

Foto: Mazākie bērni iepazīst RCB Bišumuižas filiālbibliotēku

Sākumskolas skolēni priekšroku dod aktīvai darbībai, tāpēc bibliotekārājās stundās pārsvarā tika izmantotas atraktīvas metodes un formas. Populāras bija dinamiskās komandu sacensības, piemēram, RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā zēnu un meiteņu komandas sacentās gan informācijas meklēšanā vārdnīcās un enciklopēdijās, gan arī grāmatu saiņošanā, bet RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkā izlozētie komandu nosaukumi ("Dzīvnieki", "Kukaiņi" u.c.) noteica praktisko uzdevumu tēmas, par kurām bija jāmeklē informācija bibliotēkas krājumā. Par katru pareizu atbildi komanda saņēma uzlīmīti, uzvarēja vislielākā uzlīmīšu skaita īpašnieki. Aizrautīgas bijušas bibliotekārās stundas - "detektīvu spēles", piemēram, pēddziņu maratons RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā "Grāmata kā noslēpums. Pa Mumintrollīšu pēdām", kur bija jāmeklē bibliotēkas krājumā noslēptā balva pēc norādēm T.Jānsones grāmatās. Intrīgējoša bija arī sekošana dažādām pēdām RCB Pļavnieku filiālbibliotēkā, kur veicamais uzdevums – noskaidrot pēdu nospiedumu īpašnieku un sameklēt bibliotēkā informāciju par to. Savukārt RCB Biķernieku filiālbibliotēkas bibliotekāri aicināja bērnus ieraudzīt to, ko citi neredz - bērniem bija jāatmin šifrēti nosaukumi, jāatrod grāmatas plauktā, jāsameklē citas šī autora grāmatas. Interesantas un noderīgas bijušas arī *praktiskās nodarbības*, kurās bērni iepazīna RCB mājas lapu, blogu bērniem, elektronisko katalogu (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka, RCB filiālbibliotēkas "Strazds", "Vidzeme", "Zvirbulis" u.c.). Joprojām aktualitāti nav zaudējis droša interneta lietošanas temats, piemēram, RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme" 1 reizi mēnesī visi interesenti tika pulcināti uz sarunām un diskusijām, bija jāveic arī praktiski uzdevumi.

Pusaudži labi orientējas tehnoloģijās, ir prasmīgi to lietotāji, tomēr ne reti viņiem trūkst informācijas par uzziņu resursu daudzveidību. Modernās tehnoloģijas mūsdienīgā bibliotēkā pusaudži iepazīna RCB Imantas, Sarkandaugavas filiālbibliotēkās, filiālbibliotēkā "Strazds" u.c. Populāras bija bibliotekārās stundas – diskusijas par bibliotēku nākotnes perspektīvām (RCB Imantas filiālbibliotēka), pasaules skaistākajām bibliotēkām un bibliotekāra tēlu (RCB Juglas filiālbibliotēka). Raksturīga ir tendence - pusaudži arvien aktīvāk iesaistās "Ēnu dienā", vēlas iepazīt un izmēģināt bibliotekāra profesijas ikdienu. Nedēļas garumā bērni mācījās un veica grāmatu kārtošanu plauktos, bērnu nodaļas lasītāju konsultēšanu, materiālu atlasīšanu, literatūras izstāžu veidošanu RCB filiālbibliotēkā "Avots", bet "ēnotāji" RCB Torņakalna, Sarkandaugavas filiālbibliotēkās praktizējās bibliotekārās apkalpošanas darbā - grāmatu meklēšanā, izsniegšanā, pieņemšanā un dažādu uzdevumu veikšanā.

Foto: RCB filiālbibliotēkas "Zemgale" lasītāji iepazīst RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbu

Vecāko klašu skolēni "E-prasmju nedēļā" iepazīna RCB abonētās datubāzes, apguva darbu ar autorizēto bibliotēku sistēmu (RCB Imantas filiālbibliotēka).

Tematiskās mapes, PowerPoint prezentācijas

Izvērtējot tematisko mapju lietderību, dažās RCB filiālbibliotēkās ir pārtraukta to veidošana. Tomēr ir filiāles, kurās nemazinās lasītāju interese ar atsevišķiem tematiem, tāpēc mapēs tika apkopoti materiāli par:

- valsts svētkiem un atceres dienām, gadskārtu ieražām, latvju rakstiem (RCB Imantas, Čiekurkalna, Ķengaraga filiālbibliotēkas);
- rakstniekiem (RCB Čiekurkalna, Ķengaraga filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Vidzeme");
- jauniešus interesējošiem tematiem - karjera un izglītība (RCB filiālbibliotēkas "Strazds", "Pārdaugava") attiecības, slavenības, skaistums un veselība (RCB filiālbibliotēka "Pārdaugava");
- atsevišķiem pieprasītiem tematiem - spoku stāsti (RCB Mežciema filiālbibliotēka), ideju mape darbam ar bērniem brīvajos brīžos (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS), mīklu krājums (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka), bērnu zīmējumi (RCB Ķengaraga, Mežciema filiālbibliotēkas); drošs internets (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme"), bērna tiesības un pienākumi (RCB Bolderājas filiālbibliotēka).

Bērniem un jauniešiem nozīmīga ir vizuālā informācijas uztvere, tāpēc ļoti daudz pasākumos bibliotekāri veidoja un izmantoja slaidrādes - PowerPoint prezentācijas. Tās gan papildināja bibliotekārās stundas (RCB Imantas, Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Rēzna"), gan iepazīstināja ar valsts un svinamām dienām, tautas svētkiem (RCB Ķengaraga, Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēkas "Strazds", "Rēzna", "Pūce"), gan kalpoja kā palīgs atsevišķu mācību priekšmetu labākai apguvei (RCB Imantas, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Strazds") un izpratnes veidošanai mazuļiem par pasauli un lietām (RCB Imantas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Pūce") u.c. Atsevišķās RCB filiālbibliotēkās ir TV ekrāni, uz kuriem regulāri tika veidota informācija apmeklētājiem par pasākumiem, jaunajiem izdevumiem.

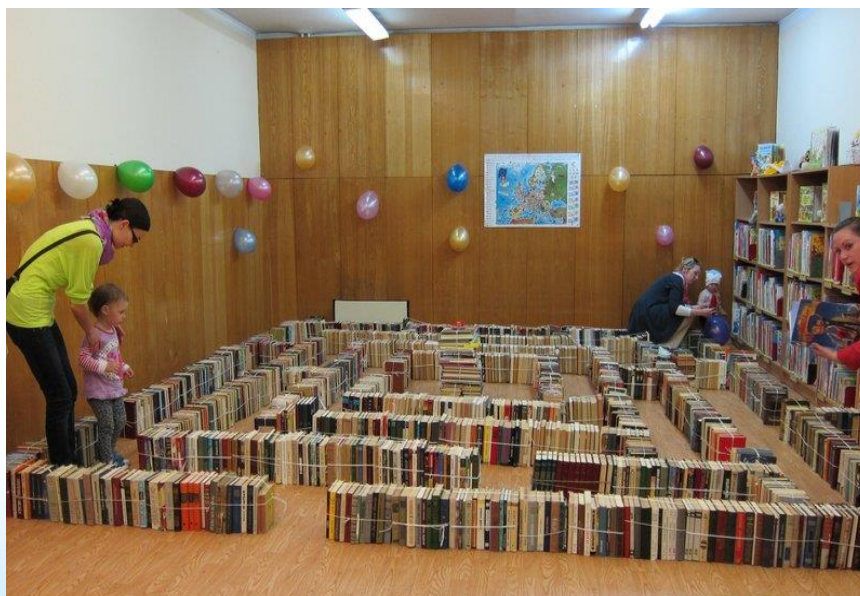

Foto: Grāmatu labirints RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā

PASĀKUMI DAŽĀDĀM VECUMA GRUPĀM

Izvērtējot pasākumu kopumu bērniem un jauniešiem jāsecina, ka tas ir bijis ļoti intensīvs – RCB organizēti 1922 pasākumi, no tiem bērniem – **1488** (77 % no kopskaita). Tas ir nozīmīgs skaits, tāpēc šajā pārskatā iekļauti tikai interesantākie un nozīmīgākie pasākumu apraksti. Detalizēta informācija par pasākumiem bērniem un pusaudžiem ir pieejama RCB blogā bērniem <http://bibliotekabērniem.rcb.lv/>, kur ir lasāmi īsi interesantāko pasākumu apraksti, skatāms visu RCB pasākumu bērniem kalendārs.

Gada nozīmīgākie temati

“Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta” RCB filiālbibliotēkās tika iepazīta daudzpusīgi - gan meklējot atbildes uz viktorīnu jautājumiem “Ko tu zini par Rīgu?” (RCB Torņakalna filiālbibliotēka), “Sauksim - Rīga!..” (RCB filiālbibliotēka “Zvirbulis”) u.c., gan skatot daudzveidīgas izstādes, piemēram, seno pastkaršu izstādi RCB filiālbibliotēkā “Zvirbulis” vai interaktīvo izstādi ar bibliogrāfisko sarakstu “Dzimuši Rīgā – slaveni pasaulē” RCB filiālbibliotēkā “Vidzeme”. Izstādē vispirms bērniem bija jāatpazīst fotogrāfijās redzamās slavenās personas, lai veiktu sekojošus uzdevumus - jāmeklē materiālus par atpazītajām slavenībām un jānoskaidro viņu mīļākās vietas Rīgā. Pilsētas iepazīšanu sekmēja izzinoši un pētnieciski bibliotēku apkaimes iepazīšanas pasākumi – apskati, konkursi, slaidrādes (RCB Ķengaraga, Imantas, Ilģuciema filiālbibliotēkas) un arī pētnieciskas ekspedīcijas, piemēram, ekskursijas “Tepat aiz stūra jeb iepazīsti Rīgu no “zaļās” puses” (RCB filiālbibliotēka “Zvirbulis”) vai projekts “Kontrastainā Atgāzene”, kura norises gaitā skolēni uzzināja interesantus faktus šo īpašo pilsētas vietu, pētīja materiālus bibliotēkā un veidoja projekta darbus, no kuriem vēlāk tika veidota ceļojošā izstāde (RCB filiālbibliotēka “Zemgale”).

Bērnu grāmatu rakstnieces un ilustratores Margaritas Stārastes godināšanas pasākumi, atzīmējot 100 gadu jubileju, RCB filiālbibliotēkās tika rīkoti visa gada garumā. Izcilās rakstnieces dzīvi un daiļradi bērni iepazīna RCB Čiekurkalna, Grīziņkalna, Ilģuciema, Jaunciema, Juglas, Pļavnieku filiālbibliotēkās un filiālbibliotēkās “Zvirbulis”, “Zemgale”, “Avots”. Atraktīva bija bērnu darbošanās, veidojot leļļu izstādi pēc grāmatas “Viena maza pilsētiņa” motīviem, kupls dalībnieku skaits pulcējās “Zīļuka

Foto: RCB Imantas filiālbibliotēkā pasākums par M. Stārasti

dalībnieki. "Draudzības vizītēs" piedalījās eksperti no RCB Bērnu literatūras nodaļas un filiālbibliotēkām "Avots", "Pūce", "Rēzna", bet pasākumā "Kopā jautrāk!" lasītāji no RCB filiālbibliotēkas "Rēzna" un RCB filiālbibliotēkas "Zvirbulis". Citu bibliotēku un žūrijas lasītāju iepazīšana bērniem patika, bija jautra, piemēram, pasākums, kurā RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkas eksperti viesojās pie RCB Bērnu literatūras nodaļas "Bērnu žūrijas" dalībnieku grupas. Tajā bērni piedalījās viktorīnā par bibliotēku un jautrajā lasīšanā, dzejoļu "repošanā", lasīšanā ar dažādu izteiksmi, mēles mežģos, stāstu attēlošanā, tautas dziesmu zīmēšanā un arī... "Govju jogā". Dažas bibliotēkas (RCB Šampētera, Torņakalna filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Zemgale") organizēja programmas noslēguma pasākumus, tajos tika godināti čaklākie dalībnieki, nozīmīgas bija gan LNB Bērnu literatūras centra dāvaniņas (uzlīmju albumi), gan bibliotekāru sarūpētās balvas – goda raksti, ielūgumi uz Rīgas Cirka un Latvijas Nacionālās operas izrādēm (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka).

RCB bibliotekāri programmu vērtē dažādi, kopumā tiek pausts – šī ir ļoti nozīmīga lasīšanas veicināšanas programma, diemžēl arvien krasāk izpaužas problēma - vasaras periodā nespējam nodrošināt visus interesentus ar kolekcijas izdevumiem, nozīmīgs būtu atbalsts tās realizēšanai (RCB iepirka visus "Bērnu žūrijas" kolekcijā iekļautos izdevumus, tie ir katrā filiālē 1-3 eksemplāros). Ieskatam bibliotekāru izteiktajos viedokļos, fragmenti no filiālbibliotēku 2014.gada pārskatiem:

"Lieliska programma!" (RCB Torņakalna filiālbibliotēka)

"Programma guvusi labu atsaucību – tā patīk jaunākajiem ekspertiem, pamazām arī vecāki iesaistās žūrijas darbībā, un veidojas jauka ģimenes tradīcija vairākās lasītāju ģimenēs." (RCB filiālbibliotēka "Zemgale")

"Programma ir ļoti laba un vērtīga, bet 2014. gadā bija ļoti liela problēma nodrošināt žūrijas dalībniekus ar grāmatām, jo daudzās skolās "Bērnu žūrijas" grāmatu kolekcija bija izmantota par pamatu vasarā ieteicamās literatūras vietā, un uz grāmatām veidojās milzīgas rindas 20-30 cilvēki, ko dažu vasaras mēnešu laikā izpildīt ir diezgan nereāli." (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme")

"Programma pa šiem gadiem ir kļuvusi populāra, bērni un vecāki viņu atpazīst un labprāt piedalās. Tikai pietrūkst grāmatu eksemplāru skaits un, gaidot rindā uz grāmatu izlasīšanu, dažiem izsīkst arī entuziasms un anketa paliek neaizpildīta. Ne vienmēr grāmatas liekas atbilstošas vecuma grupai un lasītājus ieinteresē." (RCB filiālbibliotēka "Zvirbulis")

"Vilšanos šogad sagādāja balviņas, jo bērniem, kuri mācās 5., 6. klasēs gribas kaut ko nopietnāku." (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka)

Plašāka informācija par RCB un filiālbibliotēku aktivitātēm "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas, 2014" programmā ir pieejama RCB bloga bērniem sadaļā "Bērnu žūrija" <http://bibliotekaberniem.rcb.lv/?cat=68>).

"Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa" ir viens no veiksmīgākajiem starptautiskajiem lasīšanas veicināšanas projektiem Latvijā. 2014.gadā 12 RCB filiālbibliotēkās radoši tika atklāts temats "Trolli Ziemeļos". Skaļo lasīšanu, izstādes, mīklas, viktorīnas papildināja trolliņu galerija, trollu gaitas un sasveicināšanās izmēģināšana, teatralizēta ainiņa par trolliem (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme"), animācijas filmas noskatīšanās (RCB filiālbibliotēka "Zvirbulis"), trollu zīmēšana uz gaisa baloniem, kopdarbs komandās – trolla zīmēšana pa daļām, pašsacerētas pasakas "Trollītis un kaķēns" inscenējums, loterija pasākuma apmeklētājiem, trolliņu Muminu apģērba un dažādu aksesuāru zīmēšana, labāko darbu autoru apbalvošana (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka), puzzles likšana pēc T.Jansones ilustrācijām (RCB Jaunciema filiālbibliotēka), stāstu par trolliņiem veidošana un arī fantāzijas rosināšana, rakstot atbildi uzdotajam jautājumam: "Pie mums ciemos atbraucis pats trollītis Muminis, jo šogad Rīga

ir Eiropas Kultūras galvaspilsēta, un viesiem jāparāda Rīgu un Latviju visā tās skaistumā, jāpacienā ar latviešu virtuves gardumiem un atmiņai par vizīti jāuzdāvina suvenīrus. Kā uzņemsim ciemiņus?" (RCB Bērnu literatūras nodaļa)

RCB līdzdalība citās programmās un akcijās:

- E-prasmju nedēļa Latvijā (RCB Bišumuižas, Juglas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Vidzeme");
- Drošāka interneta diena, 2014 (RCB Jaunciema filiālbibliotēka);
- "Rīga - Eiropas kultūras galvaspilsēta, 2014" projekts "Izdzīvošanas komplekts" spēle "Kartupeļu opera" (RCB Bolderājas filiālbibliotēka);
- projekts "Aktīvā Teika" – biedrības "CKND" un nodibinājuma "Rīga, 2014" pagalma svētki Brīvības gatves 365 mājas iekšpagalmā. Bibliotēkas tēma pasākumā - pirāti un rotu darināšana, spēles un rotaļas, jautājumi un mīklas par pirātu dzīvi, rotīņu izgatavošana un iepazīstināšana ar RCB filiālbibliotēku plašajām izmantošanas iespējām (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme");
- "Lasītprasmju apguve pirmskolā - intereses par grāmatu veicināšana" (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka);
- fabulu ilustrēšanas tēlotājmākslas konkursa rezultātu prezentācija un izstādes atklāšanā Kongresu namā, sadarbībā ar rakstnieku Vladimīru Novikovu (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka).

Pasākumi pirmskolas vecuma bērniem un vecākiem

Tradicionāli sadarbībā ar bērnudārziem notika daudzveidīgi pasākumi mazuļiem, kuros viņi iepazīna burtu un grāmatu pasauli. Vairākās RCB filiālbibliotēkās bija izveidotas pasākumu programmas, kas paredzēja regulāras nodarbības, piemēram, RCB Bērnu literatūras nodaļā – "Lasīšanas darbnīca" un "Ģimenes bibliotēka", kur bērni kopā ar Runājošo Ābeci skatīja bibliotēkas dārgumu lādi, līdzdarbojās Zaķīša skolā un muzikālajā nodarbībā ar klavieru "iemēģināšanu", piedalījās literārajā ceļojumā, kurā meža dzīvnieki (tika izmantotas dzīvnieku maskas) ar burvju paklāja palīdzību apmeklēja bibliotēkas "Pasaku mežu", "Spēļu pļavu" un "Grāmatu māju". Bet RCB Imantas filiālbibliotēkā mazuļi iepazīna grāmatas, pasauli un lietas "Kāpēcīšu skolā", kas notika 2 reizes nedēļā (kopā 62 nodarbības), un "Grāmatu drauga" 16 nodarbībās.

Foto: RCB filiālbibliotēkas "Zemgale" vilcieniņa pirmā pietura ir bibliotēkas pagalmā

Biežāk aplūkotās tēmas pasākumos mazuļiem bija : pasakas, tautas tradīcijas (RCB Mežciema, Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Zvirbulis"), dzīvnieku pasaule (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka", RCB Jaunciema filiālbibliotēka u.c.). Pieprasītākas kļuvušas bibliotekārās stundas (skat. nodaļu "Uzziņu darbs. Informācijas pakalpojumi. Informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana") un bilingvāli pasākumi latviešu/krievu valodās, tie regulāri notikuši RCB Juglas filiālbibliotēkā ("Lotes klubiņš") un RCB Bērnu literatūras nodaļā (pasākumu cikls "Ģimenes bibliotēka").

RCB bibliotekāri norāda - organizējot pasākumus mazuļiem, arvien biežāk nākas saskarties ar atteikumiem bērnudārzu grupiņām doties uz bibliotēku, jo stingrāki ir kļuvuši noteikumi pasākumu apmeklēšanai ārpus izglītības iestādes (nepieciešama vecāku atļauja). Tāpēc 2014.gadā biežākas bija RCB bibliotekāru viesošanās bērnudārzos, lai iepazīstinātu bērnus ar grāmatām, bet vecākus ar jaunāko informāciju par bibliotēku (RCB Čiekurkalna, Bišumuižas, Bolderājas, Jaunciema, Mežciema filiālbibliotēkas u.c.). Grāmatu iepazīšanu bērnudārzos priekšā lasīšanas nodarbībās nodrošināja RCB piegādātās tematiskās grāmatu un žurnālu kopas (RCB Bērnu literatūras nodaļa, RCB Grīziņkalna filiālbibliotēka).

Lasīšanas prieku bērnam ir jāapgūst ģimenē, tāpēc ļoti nozīmīga ir vecāku uzrunāšana, informēšana un padomdošana. Daudzās filiālbibliotēkās vecāki varēja iepazīt izdevumus par bērnu audzināšanu, attīstības posmiem, brīvā laika interesēm u.c. aktuāliem tematiem izstādēs, bērnu nodaļās izveidotajos tematiskajos plauktos (RCB Bērnu literatūras nodaļa, RCB Ilģuciema Grīziņkalna Šampētera filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas "Strazds", "Pārdaugava") un arī diskusijās par vecāku – bērnu attiecībām semināros "Laimīgā bērnība", kurus reizi mēnesī organizēja RCB Bērnu literatūras nodaļas bibliotekāri. Skaistus ģimenes kopā būšanas svētkus organizēja daudzas RCB filiālbibliotēkas - muzikāli literārs vakars (RCB Imantas filiālbibliotēka), dārza balle bibliotēkas dārzā (RCB Bolderājas filiālbibliotēka), ekskursijas uz "Laimas" šokolādes muzeju (RCB Juglas filiālbibliotēka) u.c. Īpaši ir bijuši RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkas organizētie pasākumi ģimenēm, kuros piedalījās vairāk kā 40 ģimenes. Kopā radošajās darbnīcās tika veidoti darbi, bija skatāma izrāde, kurā skatītāji iesaistījās darbībā kā aktieri. Spēles, dziesmas un dejas mijās ar bibliotēkas lasītāju priekšnesumiem, kur par aktīvo piedalīšanos visi saņēma saldās dāvanas no pasākuma sponsoriem, bet vismazākie ieguva balvas - ielūgumus uz Leļļu teātra izrādēm.

Foto: Pasākums "Tikšanās ar pasaku" mazuļiem kopā ar vecākiem RCB Bērnu literatūras nodaļā

Pasākumi jaunākā skolas vecuma bērniem

RCB ir palielinājies ir lasītāju skaits vecuma grupā 1.-4.klase (skat. nodaļu "Skaitlisko rādītāju dinamika"), kur iespējama ir iemesls ir ļoti aktīvais bibliotēku pasākumu piedāvājums. Nozīmīgi palielinājies bibliotekāro stundu (skat. nodaļu "Uzziņu darbs. Informācijas pakalpojumi. Informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana") un tikšanās ar interesantām personām skaits - režisore R.Stiebra (RCB filiālbibliotēka "Rēzna"), multiplikatori N.Skapāns (RCB Mežciema filiālbibliotēka), M.Brence (RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka), mākslinieces I.Sproģe (RCB Pļavnieku filiālbibliotēka), A.Staka (RCB filiālbibliotēka "Zemgale") u.c. Pasākumu sākumskolas skolēniem tematika bija ļoti daudzveidīga, populārākie no tiem - labas uzvedības jautājumi (RCB Imantas, Jaunciema filiālbibliotēkas), dzīvnieki – draugi cilvēkam (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Pārdaugava"), dzeja (RCB Imantas, Jaunciema filiālbibliotēkas), multfilmu veidošana (RCB Mežciema filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Rēzna") u.c. Pasākumos 1.-4. klašu skolēniem dominējošās bija atraktīvas metodes un formas, bieži – akcijas, konkursi, viktorīnas, radoša darbošanās - veidošana, zīmēšana u.c. Piemēram, RCB Imantas filiālbibliotēkā pasākumā "Uz Piena Ceļa zvaigznes tiekas" pēc dzejas un slaidrādes par kosmosu iepazīšanas un sarunām par zvaigznājiem bija jāveic radošs uzdevums - jāizdomā savu zvaigznāju un to jāuzzīmē. Savukārt, RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme" pasākumā "Ātrais Č" 3 komandām bija jāveic uzdevumi – jāizmēģina lasīšanu vecajā rakstībā, jāizdomā pasaka, kur visi vārdi sākas ar vienu burtu un vēlāk tā jāizspēlē, jāmin šarādes, jāmeklē pazudušie vārdi tautasdziesmās.

Pasākumi vidējā skolas vecuma bērniem (pusaudžiem)

2014.gadā RCB ir samazinājies lasītāju - pamatskolas skolēnu - skaits. Pusaudži ne reti par iemeslu grāmatu nelasīšanai minējuši brīvā laika trūkumu – aizņemtību skolā, piedalīšanos ārpuskolas nodarbībās. Pilsētā krasi palielinājies to iestāžu skaits, kas piedāvā kvalitatīvas ārpuskolas nodarbības - 34 bērnu un jauniešu centri (13 pašvaldības), 9 mūzikas un mākslas skolas, daudzi brīvā laika interešu centri, vairākas deju skolas, sporta centri u.c., realizēti 18 apjomīgi pašvaldības projekti bērnu līdzdalībai bezmaksas aktivitātēs, organizētas 200 nometnes utt. Šajā lielajā aktivitāšu piedāvājumā iekļāvās arī RCB un tās filiālbibliotēku pasākumu klāsts.

Foto: Policista profesijas iepazīšana, izmēģinot ekipējumu (RCB Bīķernieku filiālbibliotēka)

Informācijas meklēšanas prasmes skolēni apguva bibliotekārajā stundās (skat. nodaļu "Uzziņu darbs. Informācijas pakalpojumi. Informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana"), bet mācību vielas labāku izpratni sekmēja literārās stundas par rakstniekiem, kultūru, piemēram, pasākumu cikls RCB Imantas filiālbibliotēkā "Literārais fakultatīvs", kura vairākās nodarbībās skolēni padziļināti izzināja tematus - sengrieķu mitoloģija un varoņi, latvju raksti, dainas un teikas, slāvu spēkavīri un biļinas, skandināvu sāgas un dievību panteons, druīdu kultūra u.c. Atsevišķu rakstnieku daiļradi pusaudži iepazīna RCB Čiekurkalna, Imantas filiālbibliotēkās, bet erudīcijas spēlē RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā demonstrēja savas zināšanas par grāmatu varoņiem. Skolēnu redzesloku bagātinošas bija tikšanās ar populārām personām - gleznotāju I. Bondari (RCB filiālbibliotēka "Strazds"), dzejniekiem K. Vecgrāvi un E. Mārtužu (RCB Imantas filiālbibliotēka), rakstnieci L. Dreiži (RCB Bērnu literatūras nodaļa). Iespējams, kādam karjeras izvēlē noderīga bija profesiju iepazīšana, tiekoties ar tās pārstāvjiem - policistu (RCB Pļavnieku filiālbibliotēka), stjuarti RCB (Torņakalna filiālbibliotēka), datorspeciālistiem (RCB filiālbibliotēkas "Strazds", "Rēzna"). Pozitīvi vērtējama ir pusaudžu iesaistīšana izklaides pasākumu rīkošanā (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka) un arī pasākumu vadīšanā (RCB Mežciema filiālbibliotēka).

Pasākumi vecāko klašu audzēkņiem (jauniešiem)

Arvien biežāk izskan apgalvojums - modernajā pasaulē jaunieši lasīšanai vairs nepievēršas. Speciālisti vainu meklē tehnoloģiju ikdienas lietošanā un saskata arī psiholoģiska rakstura problēmās³. 2014. gadā RCB viskrasāk ir samazinājies jauniešu no 16 līdz 18 gadiem skaits (skat. nodaļu "Skaitlisko rādītāju dinamika"). Tomēr, veicot salīdzinošo izpēti par iepriekšējo 3 gadu bibliotēku veikumu jauno cilvēku lasīšanas veicināšanā - pasākumu rīkošanu, ir jāsecina, tas šajā gadā bijis intensīvāks. Dominējošā tematika pasākumiem vecāko klašu (10.-12.) skolēniem bija rakstniecība un literatūra – RCB Ķengaraga filiālbibliotēkā pasākumā "Dialogs starp divām kultūrām" jaunieši tikās ar latviešu un krievu dzejniekiem, bet pasākumā "Vecas grāmatas. Garīgas grāmatas" diskutēja par lasīšanas nozīmi. RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme" notika Nacionālā romānu rakstīšanas mēneša pasākumi – atklāšanas ballīte un rakstīšanas stundas, bet RCB Bērnu literatūras nodaļā interesenti piedalījās jauno dzejnieku lasījumu un mūzikas pasākumu ciklā "Dodam vārdu jaunajiem" un iepazīna vienaudžu darbus starptautiska kopprojekta radošo darbu izstādē "nomums par mums" un mākslas darbu izstādēs.

Foto: Top romāni RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme"

³ Puče E. Kāpēc bērni un jaunieši tik maz lasa? // <http://nra.lv/maja/120844-kapec-berni-un-jauniesi-tik-maz-lasa.htm>

Bibliotēkās vecāko klašu skolēni tikās ar dažādu profesiju pārstāvjiem – rakstnieci M. Zālīti (RCB filiālbibliotēka "Zvirbulis"), aktieriem K.Znotiņu (RCB filiālbibliotēkas "Zemgale", "Rēzna"), R.Plēpi (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme"), I.Tomsoni (RCB Bišumuižas filiālbibliotēka), datorspeciālistu R.Krumbergu (RCB filiālbibliotēka "Strazds"), NBS Jūras spēku virsleitnantu V.Andersonu (RCB filiālbibliotēka "Zemgale") u.c. Populārāki kļuvuši novadpētniecības pasākumi - radoša spēle-ekskursija "Mani sauc VEFs", kas norisinājās sadarbībā ar jauniešu studiju "BaMbus" (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme"), pasākumi - "Novadpētniecība tas ir aizraujoši" (RCB Imantas filiālbibliotēka), "Novadnieces V.Šuvalovas daiļrade" (RCB Ilģuciema filiālbibliotēka).

Interesešu grupu darbs

Vairākus gadus RCB filiālbibliotēkās notiek pasākumi, kuros aicināts piedalīties jebkurš, kas to vēlas. Vadošais motīvs šo pasākumu rīkošanai – radīt bērniem un pusaudžiem interesantu vidi, aicināt aktīvai līdzdarbībai. Parasti pasākumu norises laiks – darbdienu pēcpusdienas, kad bērni beiguši mācības skolā, sestdienas, skolas brīvlaiki.

Lasītāju klubiņi pulcēja tos, kuriem svarīga ir kopā būšana ar citiem, lai sarunātos par izlasīto, jauki pavadītu brīvo laiku. "Bērnu žūrijas eksperti" iepazīna programmas grāmatas, diskutēja par tām (skat. nodaļu "RCB dalība nacionālajās un starptautiskajās lasīšanas veicināšanas programmās"). Piemēram, RCB filiālbibliotēkā "Zvirbulis" lasītāju klubiņš "Mūsu sētas bērni" pulcēja tos, kuri gribēja doties aizraujošās ekspedīcijās Vecrīgas "zaļo" noslēpumu atklāšanā, piedalīties viktorīnās, priecāties spokošanās vakarā u.c. Bet "Gudrinieciņiem" RCB Jaunciema filiālbibliotēkā ļoti patīk laiku pavadīt jautri. Tiekoties 1-2 reizes mēnesī, viņi iemēģināja mēlesmežģus, maskojās un baiļojās vēlās nakts pasākumā, izzināja multfilmu veidošanas noslēpumus utt. Gan nopietnas, gan dažreiz pavisam nenopietnas bija arī lasītāju tikšanās klubiņu nodarbības RCB Bērnu literatūras nodaļā, RCB Ilģuciema, Imantas, Juglas filiālbibliotēkās un RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme".

Radošās nodarbības dažās filiālēs bija populāras un notika regulāri (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS, RCB filiālbibliotēka "Vidzeme", RCB Bērnu literatūras nodaļa, RCB Ķengaraga filiālbibliotēka), citās – tie bija atsevišķi pasākumi.

Foto: Izrādes iestudēšanas process RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā

Kopā ar bibliotekāru bērni veidoja apsveikumus, kartiņas (RCB Bolderājas, Čiekurkalna, Jaunciema, Mežciema, Šampētera filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas "Avots", "Pārdaugava", "Zemgale"), interesantas lietas, piemēram, rotājumus no CD (RCB Iļģuciema filiālbibliotēka), brošas un greznas piespraudes (RCB Bērnu literatūras nodaļa), bibliotēkas avīzi par jaunāko bērnu literatūrā (RCB Mežciema filiālbibliotēka) u.c. RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā darbnīcā "Krāsaino zīmuļu svētki" bērni veidoja attēlu ar pirkstiņiem, pa daļām, aizverot acis, zīmēja fantāzijā radītās lietas, izgudroja un attēloja simbolus, spēlēja ar zīmēšanu saistītās spēles "Jautrais mākslinieks", "Trīs sapņotāji", bet RCB ārējā apkalpošanas punktā "Saulaino dienu bibliotēka" bērni iepazīna seno Japānas rakstību, hieroglifus, mācījās tos rakstīt ar īstu otu un tušu, kā to dara Japānā, centās savu vārdu attēlot Japāņu hieroglifu veidā. Radošo darbnīcu vadīšanu ne reti uzņēmas brīvprātīgie bibliotēkas lasītāji (RCB Ķengaraga, Torņakalna filiālbibliotēkas) un arī paši pusaudži labprāt dalījās savās prasmēs ar citiem (RCB Bērnu literatūras nodaļa, RCB Grīziņkalna, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un RCB filiālbibliotēka "Strazds"). Izveidoto darbu izstādes dažkārt bija pārsteidzošas, piemēram, zinātniskās rotaļlietas no atkritumiem (žurnāliem) un 3D origami no žurnāliem (RCB Iļģuciema filiālbibliotēka) un interesantas, piemēram, bērnodārza absolventu veidotā dāvana bibliotēkai – bibliotēkas attēlojums (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka).

Akcijas atraktīvais veids ne reti piesaistīja pat nevērīgi garāmejošu bibliotēkas apmeklētāju uzmanību, rosināja piedalīties:

- "Apaļā" akcija, kur balviņas saņēma katrs, kurš apmeklēja bibliotēku 10.-20.-30. utt. reizi (RCB Bērnu literatūras nodaļa);
- "Trešdien, trijos, trīs" - grāmatu "zaļā" un skaļā lasīšana ārpus bibliotēkas telpām: Epikūra dārzā pie Dailes teātra, Esplanādē, Kultūras vasarnīcā u.c. (RCB Bērnu literatūras nodaļa);
- "Zirgam jāsmejas!" – bērni pierakstīja un iesniedza konkursam savas mīļākās anekdotes. Akcijas noslēguma pasākumā notika labāko anekdošu autoru apbalvošana, jautras spēles, mēles mežģu izrunāšanas sacensības, jocīgo mīklu minēšana, smieklīga stāsta sacerēšana (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka);
- "Latvijai ir jāuzvar!", kurā bērni veidoja zīmējumus un sveicienus Latvijas hokeja izlasei, sveicieni vēlāk tika nogādāti sportistiem (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS);
- "Nezināmā grāmata" – bērni bibliotēkā saņēma aploksni, kurā bija ievietota grāmata, neliela dāvaniņa un grāmatzīme. Nodot grāmatu bija īsi jāraksturo – patika vai nepatika, kāpēc (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme");
- "Gada lasītājs", kurā tika godināts katra mēneša čaklākais lasītājs, bet gada beigās tika noteikts gada centīgākais lasītājs (RCB Čiekurkalna, Jaunciema filiālbibliotēkas) u.c.

Dažiem bērniem patīk meklēt atbildes uz āķīgiem jautājumiem, tāpēc zināt gribošajiem bibliotekāri veidoja **viktorīnas, mīklas**, piemēram, "Lielais sprāgstošais sākums" par zvaigznēm, planētām RCB Šampētera filiālbibliotēkā vai "ātrā-ātrā viktorīna", kur bija jāsaliek kopā "spārnotās" dzejas rindas un dzejnieka portretu RCB Bērnu literatūras nodaļā. Savs atbalstītāju pulks bija gan Xbox **spēļu turnīram** RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā, gan pašbūvētu lidmašīnu tāllidošanas **sacensībām** RCB Jaunciema filiālbibliotēkā u.c. aktivitātēm.

BIBLIOTĒKAS SADARBĪBAS TĪKLS, SADARBĪBAS VĒRTĒJUMS

Sadarbība ar ārpusskolas izglītības iestādēm, bērnu un jauniešu brīvā laika centriem, atsevišķām iestādēm

Pozitīvi ir vērtējama vairāku RCB filiālbibliotēku sadarbība ar citām iestādēm, organizācijām, kā rezultātā pilnveidots pakalpojumu klāsts. Ļoti interesantas nodarbības bērniem RCB Ilģuciema un Juglas filiālbibliotēku telpās veidoja Rīgas Dabaszinību skola. Pulciņi "Dabas detektīvi" un "Vides eksperimenti" notika vairākas reizes nedēļā – bērni piedalījās aizraujošos eksperimentos, bet bibliotēkās meklēja materiālus, veidoja izstādes. Kopdarbā ar Gētes institūtu Rīgā tika veidoti lasījumi bērniem no skaistāko vācu bilžu grāmatu izlases, bet ar Latvijas Nacionālā arhīva bibliotēku - izzinoši pasākumi (RCB filiālbibliotēka "Strazds"). Bibliotēku apmeklētājus priecēja bērnu un jauniešu centru darinājumi (RCB Imantas filiālbibliotēka un filiālbibliotēkas "Strazds", "Vidzeme" u.c.), iepazīstamas bija mākslas studiju izstādes (RCB Imantas filiālbibliotēka un RCB filiālbibliotēka "Strazds" u.c.). Nozīmīgu atbalstu guvuši RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkas bibliotekāri, pateicoties viņu uzņēmībai, vairāku pasākumu apmeklētāji guvuši nozīmīgas balvas – saldumus, biļetes uz Rīgas Cirka, Latvijas Nacionālās operas, Latvijas Leļļu teātra izrādēm.

Sadarbība ar izglītības iestādēm

Sadarbību ar skolām RCB bibliotekāri vērtēja, nosakot atzīmi skalā no 1 līdz 10. Kopumā iegūtā atzīme 7,7 ir uzskatāma par labu rādītāju, kur visaugstākais novērtējums (8-10) ir piešķirts 28 reizes un norāda uz savstarpēji ieinteresētu, labvēlīgu, radošu kopdarbu. Piemēram, metodiska palīdzība vidusskolas bibliotēkai novadpētniecības darbā un darbā ar LNB digitālo datu bāzi (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka) vai skolēnu projektu izstādes bibliotēkā, kas iespējams veicināja bibliotēkas apmeklējumu (RCB Bērnu literatūras nodaļa) u.c.

Foto: Pasākums ģimenēm "Jāņu ielīgošana", ko katru gadu organizē RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka sadarbībā ar Latvijas Nacionālā vēstures muzeja nodaļu "Dauderi"

Bibliotekāri norāda - nozīmīga ir skolu bibliotekāru un skolotāju atsaucība, īpaši organizējot kopīgus pasākumus. Zemākais sadarbības ar izglītības iestādēm vērtējums (3-5) piešķirts iestādēm, kur „..strādā pasīvs un aizņemts bibliotekārs, kas nevēlas sadarboties, aizbildinoties ar skolas darba plāniem un noslogojumu..”, ne reti sastopams ir uzskats - skolas bibliotēkā ir pietiekams un skolēnu vajadzībām pilnībā atbilstošs krājums.

RCB bibliotekāri norāda uz objektīviem faktoriem, kas ietekmē sadarbību – stingrākas kļuvušas prasības klasei/bērnudārza grupai dodoties ārpus izglītības iestādes teritorijas (nepieciešamas vecāku atļaujas), dažas mācību iestādes neatrodas tuvu bibliotēkai, tāpēc tās apmeklējums var aizņemt 2 mācību stundu laiku (ja ir jāizmanto sabiedriskais transports).

Katru gadu vasaras brīvlaikā RCB un tās filiālbibliotēkās aktuāla ir bērnu nodrošināšana ar izdevumiem no skolu ieteicamās literatūras sarakstiem – bērniem lasīšanai tiek ieteikti veci izdevumi, grūti pieejami, nolietoti, estētiski nepievilcīgi. Pedagogiem ne reti trūkst zināšanu par jaunākajiem un populārākajiem bērnu izdevumiem un par to, kādi izdevumi ir pieejami bibliotēkās. Tāpēc ļoti vēlama ir skolu bibliotekāru un publisko bibliotekāru darba vienota koordinēšana, metodiska sadarbība.

Speciālās izglītības iestādes. Darbs ar bērniem ar īpašām vajadzībām

Rīgā ir 12 speciālās skolas⁴, 30 speciālās pirmsskolas izglītības iestādes⁵ un dienas rehabilitācijas centri bērniem ar īpašām vajadzībām. Vairākumam no specializētajām iestādēm ir sekmīga sadarbība ar kādu no RCB filiālbibliotēkām. Speciālo skolu skolēni iepazīna vārdnīcas, enciklopēdijas (RCB filiālbibliotēka “Zemgale”), uzzināja, kā kļūt par lasītāju, kādus žurnālus, spēles var izmantot bibliotēkā, kas ir “runājošās pasakas” (RCB filiālbibliotēkā “Strazds”), izzināja “Ābolu plauktu” un RCB bibliotēkas lietošanas noteikumus vieglajā valodā, mācījās blogā bērniem meklēt pasākumus (RCB filiālbibliotēka “Vidzeme”), piedalījās radošās aktivitātēs, rotaļās un kustību spēlēs (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka “Rēzna”). Rehabilitācijas centra bērniem RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkas bibliotekāri 2 reizes mēnesī veica grāmatu apmaiņu, regulāri iepazīstināja ar bērnu grāmatām tematiskajos apskatos, bet filiālbibliotēkā “Strazds” bija skatāmas vairākas bērnu un jauniešu ar īpašām vajadzībām darbu izstādes.

Foto: RCB filiālbibliotēkas “Zemgale” bibliotekāri skolā stāsta par grāmatām

⁴ <http://dati.e-skola.lv/Katalogs/RigaSkolaSVSpec>

⁵ <http://dati.e-skola.lv/Katalogs/RigaPirmsskola>

VEIKSMĪGĀKĀ LASĪŠANAS VEICINĀŠANAS AKTIVITĀTE

Jau vairākus gadus Vērmanes dārzā notiek bērnu svētki „Nāc un piedalies”. Pasākuma mērķis ir informēt skolēnus par brīvā laika pavadīšanas iespējām, iepazīstinot ar interešu izglītības iestādēm - bērnu un jauniešu centriem, sporta un mūzikas, mākslas skolām, kultūras iestādēm, biedrībām. Katra no šīm iestādēm svētkos cenšas piesaistīt uzmanību savām piedāvātajām nodarbībām, veidojot atraktīvu un interesantu pasākuma programmu. Arī Rīgas Centrālās bibliotēkas un atsevišķu filiālbibliotēku bibliotekāru komanda veidoja savu piedāvājumu - radošās nodarbības bērniem. Dalībnieku skaits RCB aktivitātēs bija nozīmīgs, iespējams, ka labos panākumus nodrošināja pasākumu daudzveidība:

- "Ceļojums grāmatu pasaulē" rosināja piedalīties dzejas improvizācijā – teātrī, mēmajā šovā, viktorīnās (RCB Bērnu literatūras nodaļa);
- "Grāmatu kapteinis" aicināja izmēģināt roku veiklību, sienot jūrnieku mezglus, veidot darbiņus - plostus, laiviņas, kuģišus un arī kolāžas no dabas materiāliem (RCB filiālbibliotēka "Rēzna");
- "Lasīšanas darbnīca" aicināja piedalīties ātrlasīšanā, dzejošanā, labirintos, mīklās, kolāžas "Bibliotēka" veidošanā (RCB filiālbibliotēka "Zemgale");
- "Kovboju un indiāņu bibliotēkas iekarošanā" vajadzēja "iziet" dažādu grūtības pakāpju labirintus, atbildēt uz viktorīnas jautājumiem par kovbojiem un indiāņiem, par špikeri izmantojot speciāli sagatavoto grāmatu izstādi. Katram bija iespēja izveidot savu krāšņu indiāņu galvas rotu, kā arī pie fotografēšanas stenda iejusties bīstama un ļoti meklēta Mežonīgo Rietumu bandīta lomā (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka);
- "Nāciet Rīgu lūkoties" aktivitātēs bija jāveido Rīgas gailis un grāmatu puzzles jāmin mīklas, jāpiedalās viktorīnās (RCB Imantas filiālbibliotēka).

Čaklākie un gudrākie, asprātīgākie... varēja iegūt balvas: gardos kārumus – saldumus - un arī aprocītes, pildspalvas, atstarotājus ar RCB logo.

Vairāk par pasākuma norisi, bibliotekāru atziņām, pasākuma vērtējumu ir lasāms RCB izdevumā

"Jaunās

Vēstis"

http://www.rcb.lv/UserFiles/File/Jaunas_Vestis/2014/JV_2014_N4_okt.pdf

Foto: RCB aktivitāšu galds pasākumā "Nāc un piedalies"

BIBLIOTĒKU DARBINIEKU TĀLĀKIZGLĪTĪBAS VĒRTĒJUMS SPECIALIZĀCIJĀ. VAJADZĪBAS.

Darbā ar bērniem nozīmīgas ir bibliotekāru prasmes un spējas aktīvam darbam ar bērniem un jauniešiem, arvien krasāk jūtama šādu darbinieku nepietiekamība. Katru gadu vairāk izpaužas biežas bibliotekāru mainības bērnu un jauniešu nodaļās negatīvā ietekme. Jaunie un biežāk arī ļoti aktīvie, enerģiskie speciālisti ne reti atstāj darbu bibliotēkā, jo meklē konkurētspējīgāku atalgojumu. Bet bibliotekāri ar pieredzi labprātāk izvēlas darbu pieaugušo nodaļās, lasītavās, jo tiek uzskatīts - tur ir mazāk intensīva darba slodze salīdzinājumā ar bērnu nodaļām (pasākumu organizēšana).

RCB vērojamas krasas atšķirības – ir filiāles, kurās darbs ar bērniem, jauniešiem tiek veikts izcili, ir bibliotēkas, kurās apkalpošanas darba intensitāte ir tik liela, ka darbam ar grupām nav iespējams atvēlēt laiku. Diemžēl ir arī filiāles, kurās darbinieku pasīvās attieksmes, motivācijas trūkuma dēļ šis darba virziens tiek veikts nepietiekamā kvalitātē.

Ļoti nozīmīga un rosinoša darbam ar bērniem un jauniešiem varētu būt nevis zinātnisku lekciju klausīšanās, bet citu Latvijas bibliotēku prakses iepazīšana, darbošanās grupās, iesaistīšanās profesionālo jautājumu apspriešanā.

PROBLĒMAS BIBLIOTĒKU DARBĀ AR BĒRNIEM UN JAUNIEŠIEM, TO IESPĒJAMIE RISINĀŠANAS CEĻI

2014. gada darba pārskatos RCB bibliotekāri raksturo darba ar bērniem un jauniešiem problēmas, dalās viedoklī par iespējamiem to risināšanas ceļiem:

- darbs ar bērniem un jauniešiem ir uzticams darbiniekam, kuram tas padodas un patīk, tikai tad jaunie bibliotēkas lietotāji būs ieinteresēti apmeklēt bibliotēku. Lai bērnus iesaistītu aktivitātēs, katram ir jāveltī individuāla uzmanība, kas aizņem daudz laika, kura bieži trūkst;

Foto: RCB bibliotekāri - pasākuma "Nāc un piedalies" dalībnieki

- darbā ar bērniem nepieciešami papildus finansu līdzekļi - interesantu pasākumu organizēšanai un balvām, kas ļoti veicina bērnu līdzdalību konkursos, akcijās. Dažādi materiāli ir vajadzīgi, lai veidotu interesantas radošās darbnīcas, aktivitāšu galdus;
- nepieciešams daudzveidot piedāvājumu klāstu bērniem un jauniešiem – CD, DVD, spēļu konsoles, diski, galda spēles, vairāk jāizmanto jaunās tehnoloģijas (planšētdatorus), nedrīkst pieļaut esošo iekāru biežu dīkstāvi (slikts datoru tehniskais stāvoklis);
- bieži rodas problēmas ar pusaudžu uzvedību bibliotēkā;
- ne reti bērnu vecākiem trūkst izpratnes par lasīšanas nozīmību, arī vecākus jāieinteresē bērnus atvest uz bibliotēku.

Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore

Dz. Šmita

Rīga, 2015. gada 20.februāris

Pārskatā izmantoti RCB filiālbibliotēku arhīvu un D. Ģeibakas (RCB Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja) foto.

RCB struktūrvienību pārskatus apkopoja RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste I.Stranga